

Farsund kommune
ved rådmann
Postboks 100
4552 Farsund

TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Farsund kommune – Farsund barne- og ungdomsskole skole

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
2. Om tilsynet med Farsund kommune – Farsund barne- og ungdomsskole skole	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler.....	4
2.2 Tema for tilsynet.....	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	5
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	5
3.1 Rettslige krav	5
3.2 Fylkesmannens undersøkelser	7
3.3 Fylkesmannens vurderinger.....	7
3.4 Fylkesmannens konklusjon.....	7
4. Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	8
4.1 Rettslige krav	8
4.2 Fylkesmannens undersøkelser	9
4.3 Fylkesmannens vurderinger.....	9
4.4 Fylkesmannens konklusjon.....	10
5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	10
5.1 Rettslige krav	10
5.2 Fylkesmannens undersøkelser	11
5.3 Fylkesmannens vurderinger.....	11
5.4 Fylkesmannens konklusjon.....	11
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	11
6.1 Rettslige krav	11
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	12
6.3 Fylkesmannens vurderinger.....	12
6.4 Fylkesmannens konklusjon.....	12
7. Forhåndsvarsel om pålegg om endring	12
8. Kommunens rett til å kommentere foreløpig tilsynsrapport	14
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget.....	15

Sammendrag

- Tema og formål

Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

- Gjennomføring

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema og på kommentarer til foreløpig rapport. Se vedlegg.

- Avdekkede lovbrudd

Fylkesmannen har avdekket lovbrudd når det gjelder rektors sikring av at lærerne knytter opplæringens innhold til kompetansemålene i fag, at de informerer elevene om kriteriene for vurderingen og at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet. Videre er det avdekket lovbrudd når det gjelder IOP i forhold til enkeltvedtaket og sikring av at IOP er samordnet med den ordinære opplæringen. Den individuelle underveisvurderingen må informere elevene om vurderingskriterier, om hva de mestrer og hva de kan gjøre for å øke kompetansen sin. Skolen må få en implementert rutine for å vurdere om elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Endelig må skolen ha en implementert rutine for å vurdere om elever som har behov for særskilt språkopplæring også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

- Status på rapporten og veien videre.

Det ble avholdt sluttmøte 26.08.2015 hvor Fylkesmannen gikk igjennom og begrunnet konklusjonene.

Kommunen fikk frist til 14.09.2015 til å kommentere rapporten og til å legge fram eventuell ny dokumentasjon.

Etter fristen har Fylkesmannen utarbeidet den endelige rapporten. Denne endelige rapporten gir skolen en frist til å rette opp forholdene slik at de varslede påleggene ikke lenger vil være aktuelle.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 20.03.2015 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen ved Farsund barne- og ungdomsskole skole i Farsund kommune.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressert for denne tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av lovbrudd som er avdekket under tilsynet. Fristen er 15.12.2015. Dersom lovbrudd ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Vest-Agder vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Farsund kommune – Farsund barne- og ungdomsskole skole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/Tilsyn/Tilsyn/Rettleiingsmaterieill-for-felles-nasjonalt-tilsyn-2014-2017/>

- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Farsund kommune ble åpnet gjennom brev 20.03.2015. Kommunen er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 2-3.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring, hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse, og hva som er grunnlaget for vurderingen.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen, hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, og hva som er grunnlaget for denne vurderingen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer en prestasjon. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Kravet til at dette skal være kjent, innebærer noe mer enn at informasjonen er tilgjengelig for elevene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. Opplæringsloven § 5-5 hjemler at en elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal da fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). I slike tilfeller må skolen sikre at elevens opplæring dekker de individuelle målene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/kommunen gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en implementert rutine som sikrer at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringsplanen (klassens) planer.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen). Skolen må ha en skriftlig fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide

sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema og på kommentarer til foreløpig rapport. Se vedlegg.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Rektor på skolen er ny og har tatt fatt i jobben med å sikre at elevene kjenner kompetansemålene. Rektor har innført at halvårsplanen skal ha målene på planen. Skolen har begynt med denne systematikken nylig. Det er satt av felles tid til samarbeid. Herunder inngår samarbeid mellom trinnene om progresjonen. Elevsvarene tyder på at elevene har en opplevelse av å kjenne målene i fagene.

Rektor skal sikre at vurderingskriteriene er kjent for elevene. Rektor viser til årshjulet for vurdering der det framkommer den overordnede vurderingspraksisen på skolen. Når det gjelder vurderingskriterier for enkelte prøver, prosjekt og presentasjoner, ser det ut til at dette gjøres på mange ulike måter. Vi har fått en del eksempler på hvordan det gjøres. Noen av skjemaene egner seg bedre for å forklare karakterer enn for å gi hjelp til hvordan elevene kan bli bedre. Elevsvarene viser at vel halvparten av elevene på spørreskjemaene sier at de får «vite hva lærerne legger vekt på i vurderingen i fagene». Dette er ikke godt nok. Derfor kan det gjøres noe med rutinene her.

Dokumentasjonen spriker når det gjelder hvorvidt rektor sikrer at kompetansemålene fordeles på trinnene. Igjen er dette et punkt der rektor har begynt på en systematikk i arbeidet. Imidlertid er det mange av lærerne som sier at de gjør dette arbeidet. Ikke minst har de nytte av lærebøkene i så måte.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, har IOP.

Skolen må ha en implementert rutine som sikrer at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen. Det framgår av intervjuene at skolen ikke har rutiner for dette. Eleven tas ut av andre fags timer for å få spesialundervisning, og det ligger ikke inne rutiner for å følge opp hullene i de andre fagene. Imidlertid understreker lærerne at foreldrene alltid samtykker til at elevene tas ut av timer.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen varsler pålegg om at rektor må sikre at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget, hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse, og at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og individuelle opplæringsmål i IOP.

Kommunen må sikre at IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, at den har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner og at skolen har en implementert rutine for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen i klassen.

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at det i halvårsvurderingen gis informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av underveisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen og gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Det er ikke satt krav til hvilken form vurderingen skal ha. Vurderingen kan derfor både være skriftlig og muntlig.

Fra og med 8. årstrinn og i videregående opplæring skal elevene få vurderingen uten karakter midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet.

Fra 8. årstrinn og i videregående skole skal elevene i tillegg ha halvårsvurdering med karakter midt i opplæringsperioden, og på slutten av året dersom faget ikke blir avsluttet.

Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for at halvårsvurderinger gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema og på kommentarer til foreløpig rapport. Se vedlegg.

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Dokumentasjonen viser at lærerne relaterer opplæringen til kompetansemålene i varierende grad. Noen lærere nevner at det gjøres muntlig, andre at de ligger inne i oppgavene som elevene skal gjøre, og andre igjen gir ut skjema med kriterier som elevene får med seg før de skal levere et arbeid. Det rapporteres også at noen lærere skriver målene på smartboard på begynnelsen av hver time.

Dokumentasjonen viser også at lærerne arbeider forskjellig med å informere elevene om vurderingskriteriene. De fleste gir muntlig informasjon. En lærer gir skriftlig informasjon i forkant og går igjennom denne. Elevsvarene spriker når det gjelder opplevelse av å kjenne vurderingskriteriene, og det er mange som ikke opplever at de kjenner dem. Dette underbygger at skolen har et forbedringspunkt her for at det kan sies å være en felles rutine som er implementert.

Elevsvarene viser at langt ifra alle elevene opplever at de får tilbakemelding på hva de mestrer. Selv om noen av lærerne forteller at de alltid opplyser hva som er positivt og som elevene kan bygge videre på, indikerer elevsvarene at skolen ikke har implementert felles rutiner.

Det varierer i hvilken grad elevene opplever å bli involvert i eget vurderingsarbeid. Svarene spriker også når elevene blir spurt om de får være med å vurdere hvordan de utvikler seg i fagene

Skolen bruker et system med pedagogisk rapport. Denne har nettopp som hensikt å synliggjøre elevenes framgang. Funnene indikerer at systemet ikke er godt nok implementert.

To spørsmål i elevskjemaene gjelder halvårssamtalen som elevene har med faglærer/kontaktlærer. Her ser det ut til å være større likhet fagene i mellom både når det gjelder å få vite hva elevene får til i faget og hva de bør gjøre for å bli bedre. Dette kan tyde på at skolen har et system for innholdet i halvårssamtalene. Fortsatt er det likevel slik at en tredjedel ikke opplever at de får klar beskjed om hvordan de kan bli bedre i fagene.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

Dokumentasjonen viser at skolen må få implementerte rutiner for å veilede elevene i hvilke av fagets kompetansemål opplæringen relaterer seg til, hvilke kriterier som gjelder for vurderingen og gi muntlig tilbakemelding på hva de mestrer og hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget. Det varsles også pålegg om at lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.

5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av underveisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en innarbeidet og skriftlig fremgangsmåte for å vurdere systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være skriftliggjort og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha implementert rutine for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere og melde behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema og på kommentarer til foreløpig rapport. Se vedlegg.

5.3 Fylkesmannens vurderinger

Etter foreløpig rapport har vi mottatt forsendelse med skolens rutinebeskrivelse for hvordan lærerne skal følge opp elevene som de mener ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Informasjonshefte for ansatte 2015/16 viser tydelig ansvarsfordelingen på skolen.

Imidlertid virker det ikke som om lærerne ikke har et systematisk opplegg for å finne alternative undervisningsformer selv, før de kontakter spespedkoordinator for å få en vurdering av elevens behov. PPT har faste dager på skolen, og lærerne synes de får god hjelp når de er der.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen varsler pålegg om å endre rutinebeskrivelsen for å avdekke at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skolen må få en implementert rutine for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljøet. Rutinene må beskrive hvilke mulige alternativer som skal eller kan vurderes.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha implementert rutine for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må implementert rutine sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven [§ 2-8 eller § 3-12]. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Kommunen har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskerferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører

kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en innarbeidet og skriftlig fremgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskerferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven [§ 2-8 eller § 3-12]. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema. Se vedlegg.

6.3 Fylkesmannens vurderinger

Skolen har rutiner når det kommer elever med behov for særskilt norskopplæring, men de er ikke skriftlige. Når skolen har fått beskjed om nye elever som kommer, innkaller de til møte med eleven og foreldre sammen med mottak eller flyktningkonsulent der det er aktuelt. Møtene er med tolk, og de får beskjed om skolebakgrunn, språk og om hensyn som må tas på grunn av helse eller annet. Skolen har ikke lagt fram noe system for hvordan den kartlegger og vurderer elevenes norskkompetanse og hvordan de vurderer resultatene av kartleggingen til å beskrive elevenes behov. Deretter vurderer de hvor eleven skal plasseres. Alle elever knyttes til et trinn. Noen får de fleste timene i en innføringsgruppe og noen i en norskgruppe tilknyttet klassen. Det tas hensyn til alder.

Disse elevene får også pedagogisk rapport. De har kortest mulig tid i innføringsgruppe. De kartlegges underveis. Om de flytter, får de med en egen rapport. Ut fra alder, skolebakgrunn og tid i Norge vurderes det om undervisningen gis etter plan for grunnleggende norsk, eller om utgangspunktet skal være LK06. Enkeltvedtaket viser hvilken plan det skal undervises etter.

Skolen vurderer ikke om eleven har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Elevenes behov for særskilt språkopplæring skal vurderes på bakgrunn av kartlegging av elevens norskkunnskaper. Resultatet av kartleggingen skal vurderes ut fra hvilken opplæring som vil kunne gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen på skolen. I denne sammenheng må det vurderes om eleven har behov for særskilt opplæring i norskfaget og opplæring på to språk i andre fag for å få tilfredsstillende utbytte. I tillegg må det vurderes om eleven har behov for morsmålsopplæring for å lære norsk bedre.

Skolen har ikke lagt fram eller beskrevet rutiner for hvordan dette gjøres.

7. Forhåndsvarsel om pålegg om endring

Fylkesmannen har i kapitlene 3 til og med 6 konstatert lovbrudd.

I denne rapporten gis Farsund kommune frist til å rette lovbrudd, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 15.12.2015. Kommunen må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at det ulovlige forholdet er rettet og en redegjørelse for hvordan lovbruddet er rettet.

Dersom lovbrudd ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Farsund kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Farsund barne- og ungdomsskole oppfyller kravene til opplæringsloven §§ 2-3, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 3-1 og 3-2.

Farsund kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og individuelle opplæringsmål i IOP.
2. Farsund kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Farsund barne- og ungdomsskole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Farsund kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06
- b. IOP-en har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner
- c. Skolen har en implementert rutine for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen (klassens) planer?

Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

3. Farsund kommune må sørge for at den individuelle undervisvurderingen ved Farsund barne- og ungdomsskole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Farsund kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.
- b. Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene.
- c. Lærerne veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.
- d. Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.

Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

4. Farsund kommune må sørge for at Farsund barne- og ungdomsskole sikrer at den enkelte elevs utbytte av opplæringen blir systematisk vurdert og fulgt opp, jf. opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskrift til opplæringsloven § 3-11.

Farsund kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en implementert rutine for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- b. Skolen har en implementert rutine for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av
 - arbeidsmåter
 - vurderingspraksis
 - læringsmiljøet

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

5. Farsund kommune må sørge for at Farsund barne- og ungdomsskole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8.

Farsund kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en implementert rutine for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.
- b. Skolen har en implementert rutine som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.

8. Kommunens rett til å kommentere foreløpig tilsynsrapport

Som nevnt i kapittel 7 ovenfor er kommunen gitt frist for å rette de ulovlige forholdene som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er 15.12.2015.

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Kari Skogen

[sign]

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- RefLex utfylt av Rektor, to norsklærere, to matematikklærere og musikk lærer
- Vedlegg i RefLex, herunder bl.a.
 - «Spesialundervisning,
 - Saksgang- fra behov til rett, Revidert utgave – april 2015»,
 - Rutiner for melding om og behandling av elever med spesielle behov
 - Pedagogisk rapport
 - Årshjul vurdering
- Spørreskjemaer utfylt av elever i norsk, matematikk og musikk

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 12.05.2015

Det ble avholdt intervjuer med:

- Lina Jakobsen, musikk lærer
- Jerome Paturel og Glenn Bjørnstad, matematikklærere
- Peder van der Hagen og Merete S Nedrejord, norsklærere
- Elever, en fra hver av de tre klassene på trinnet
- Mariann Hope, spes.ped.koordinator
- Skoleledelsen ved Liv Landaas, rektor, Jonn Konradsen, avdelingsleder og Mariann Hope, spes.ped.koordinator
- Foreldre, en fra hver av de tre klassene på trinnet

Ytterligere dokumentasjon innsendt fra Farsund kommune 11.09.2015, herunder Informasjon for ansatte - FBUS – 15/16